

Til lovforslag nr. L 23

Folketinget 2015-16

Betænkning afgivet af Retsudvalget den 16. december 2015

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) og toldloven

(Politiets Efterretningstjenestes adgang til oplysninger om flypassagerer i terrørsager m.v. og SKATs håndtering af oplysninger om flypassagerer i forbindelse med toldkontrol m.v.)

[af justitsministeren (Søren Pind)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 7. oktober 2015 og var til 1. behandling den 29. oktober 2015. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 5 møder.

Høring

Lovforslaget er med enkelte ændringer en genfremsættelse af det tidligere forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET) og toldloven (lovforslag nr. 204, folketingsåret 2014-15 (1. samling)). Et udkast til det tidligere lovforslag blev sendt i høring, og den daværende justitsminister sendte den 10. april 2015 dette udkast til udvalget, jf. REU alm. del – bilag 257 (i folketingsåret 2014-15 (1. samling)). Den 7. oktober 2015 genfremsendte justitsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget 1 skriftlig henvendelse fra IT-Politisk Forening.

Justitsministeren har over for udvalget kommenteret den skriftlige henvendelse til udvalget.

Samråd

Udvalget har stillet 3 samrådsspørgsmål til justitsministeren til mundtlig besvarelse, som denne har besvaret i et samråd med udvalget den 10. december 2015.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 42 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse. Justitsministeren har ved betænkningens

afgivelse besvaret spørgsmål 1-41. Det forventes, at spørgsmål 42 besvares inden 2. behandling.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S, DF, V, RV, KF, IA og SIU) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* i udvalget (EL, LA, ALT og SF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Enhedslistens medlemmer af udvalget bemærker, at forslaget indebærer, at PET får hjemmel i PET-loven til at få oplysninger, som SKAT har indhentet til toldkontrol – uden kendelse – hvis tjenesten vurderer, at det kan have betydning for forebyggelse og efterforskning af straffelovens kapitel 12 og 13 om terror. Luftfartsselskaber får samtidig pligt til at give told- og skatteforvaltningen oplysninger om passagerer og besætning – uden kendelse. Dermed bliver det generelle relevanskriterium i PET-loven afgørende for, hvilke oplysninger der kan indhentes, hvorimod PET i dag kun kan indhente lignende oplysninger ved at følge retsplejelovens regler om edition, dvs. at indhente en dommerkendelse og præsentere indikationer på en mistanke. Dermed svækkes retssikkerheden for den enkelte, samtidig med at der indføres et nyt masseovervågningsredskab, fordi indhentningen af oplysninger vil gælde alle borgere, der rejser med fly. Det er Enhedslisten principielt modstander af.

Samtidig er der tale om et redskab, som PET i praksis har anvendt (i strid med lovgivningen) i årevis, men alligevel ikke kan præsentere et eneste eksempel på anvendeligheden af, jf. svar på spørgsmål 1 og spørgsmål 27, hvoraf det fremgår, at indhentningen af informationer i den såkaldte Glasvejssag, der gives som eksempel på en sag, hvor man har anvendt PNR-oplysninger, også kunne have været løst med retsplejelovens almindelige adgang til edition. Der er efter

Enhedslistens opfattelse altså ikke tale om et proportionelt indgreb, men tværtimod et indgreb i ganske almindelige menneskers ret til privatliv, som Justitsministeriet end ikke kan præsentere et eksempel på anvendeligheden af. På samme måde fremstår regeringens argumentation utroværdig, når ønsket om at overvåge mistænkte syrienskrigere fremhæves. Ønsker PET at overvåge mistænkte eller indhente PNR-oplysninger om mistænkte, kan det allerede i dag ske efter retsplejelovens regler.

Der er ifølge ministeren tale om, at PET ønsker at analysere rejsemønstre blandt samtlige flypassagerer. Når PET dermed med lovforslagets vedtagelse vil indhente markant flere oplysninger om markant flere borgere, vil der være tale om en væsentlig forøgelse i mængden af oplysninger, som tjenesten skal håndtere. Dermed vil der også være tale om væsentlig flere oplysninger, som Tilsynet for Efterretningstjenesterne skal føre tilsyn med. Det burde efter Enhedslistens opfattelse føre til en styrkelse af tilsynets kapacitet.

Enhedslisten bemærker desuden, at lovforslaget indebærer, at skatteministeren og justitsministeren kan ændre på, hvilke oplysninger der kan kræves udleveret, og dermed er det reelt uklart, hvilket omfang overvågningen vil få på sigt uden Folketingets inddragelse. Samtidig gives der med forslaget også bemyndigelse til skatteministeren til at fastsætte slettefrister for SKATs opbevaring af oplysningerne, og noget så basalt som spørgsmålet om tidsperioden for opbevaringen er end ikke afklaret.

Der er altså ingen garanti for, at der ikke også i fremtiden vil være tale om overførsel af personfølsomme oplysninger til PET. Samtidig er det bemærkelsesværdigt, at ministeren hverken i spørgsmål 31 eller spørgsmål 40 på lovforslaget kan forklare, hvorvidt og hvordan SKAT vil sikre, at tekstfeltet – det såkaldte tekstfelt på PNR-listen – kontrolleres for indeholdende personfølsomme oplysninger inden videregivelse til PET. Ministeren kan reelt ikke garantere, at personfølsomme oplysninger, som kan bruges til at identificere f.eks. religion eller handicap, vil blive indsamlet af PET.

Det er Enhedslistens klare opfattelse, at overvågning og politi og efterretningstjenestenes adgang til personlige oplysninger er noget, man må finde sig i, hvis man er mistænkt for at begå eller planlægge kriminalitet. Er man ikke det, har

man sine frihedsrettigheder, dvs. friheden til at bevæge sig og kommunikere uden overvågning fra staten. Sådan er demokratier. Og netop forslagets problematiske forhold til frihedsrettighederne bliver også påpeget i flere høringssvar, uden at justitsministeren reelt svarer på kritikken.

Det er Enhedslistens opfattelse, at der i årene efter 11. september 2001 kom forslag og indgreb, der i bedste fald var udtryk for panik. I værste fald var de udtryk for politisk opportuniste – nemlig at frygten blev udnyttet til at indføre nye og indgribende beføjelser, som det ellers ikke kunne lykkes at få igennem. Når nu forslag om indhentning af PNR-oplysninger både i Danmark og på EU-plan genfremsettes i kølvandet på forfærdelige terrorangreb, tyder noget på, at det samme sker igen. Forslagene er nemlig en del af den tidligere regerings plan – et stærkt værn mod terror. Arbejdet med den plan blev igangsat efter angrebene i Paris, som blev begået af to franske borgere, der ikke havde været ude at flyve. Ligesom personen, som gik til angreb her i København, ikke havde fløjet nogen steder hen. Derfor er det bemærkelsesværdigt, at forslaget kommer netop nu.

Sluttelig vil Enhedslistens medlemmer af udvalget bemærke, at forslaget er et forsøg på at lovliggøre en praksis hos PET og SKAT, som har været praktiseret i årevis i strid med lovgivningen. Det er under al kritik, at Justitsministeriet ikke har formået at afdække årsagen, ikke vil svare på lovbruddets omfang, jf. svar på spørgsmål 28, og ikke har reageret på, at der i årevis er blevet indhentet oplysninger om danske borgere i strid med lovgivningen. Ministeren vil ikke engang redegøre for, om man har undersøgt, hvem der var ansvarlig for den ulovlige praksis. Med dette lovforslag forsøger justitsministeren at lovliggøre en ulovlig praksis, frem for at finde de ansvarlige og rette op på det uretmæssige indgreb i borgernes rettigheder. Det er efter Enhedslistens opfattelse både usædvanlig, urimelig og uærlig forvaltningspraksis.

Tjóðveldi og Javnaðarflokkurinn var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Peter Skaarup (DF) fmd. Peter Kofod Poulsen (DF) Susanne Eilersen (DF) Kenneth Kristensen Berth (DF)

Martin Henriksen (DF) Tilde Bork (DF) Preben Bang Henriksen (V) Jan E. Jørgensen (V) Britt Bager (V)

Kristian Pihl Lorentzen (V) Hans Christian Thoning (V) Michael Aastrup Jensen (V) Henrik Dahl (LA)

Simon Emil Ammitzbøll (LA) Søren Pape Poulsen (KF) Simon Kollerup (S) Ole Hækkerup (S) Mette Reissmann (S)

Mogens Jensen (S) nfmd. Rasmus Prehn (S) Trine Bramsen (S) Pernille Skipper (EL) Henning Hyllested (EL)

Josephine Fock (ALT) Sofie Carsten Nielsen (RV) Lotte Rod (RV) Lisbeth Bech Poulsen (SF) Aleqa Hammond (SIU)

Aaja Chemnitz Larsen (IA)

Tjóðveldi og Javnaðarflokkurinn havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	47	Socialistisk Folkeparti (SF)	7
Dansk Folkeparti (DF)	37	Det Konservative Folkeparti (KF)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	34	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Enhedslisten (EL)	14	Siumut (SIU)	1
Liberal Alliance (LA)	13	Tjóðveldi (T)	1
Alternativet (ALT)	9	Javnaðarflokkurinn (JF)	1
Radikale Venstre (RV)	8		

Oversigt over bilag vedrørende L 23

Bilagsnr.	Titel
1	Høringsnotat og høringssvar, fra justitsministeren
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Henvendelse af 4/11-15 fra IT-Politisk Forening
5	Udkast til betænkning
6	2. udkast til betænkning
7	3. udkast til betænkning
8	4. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 23

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om, hvilke forbrydelser og terrorangreb PET har forhindret eller opklaret ved brug af den hidtidige adgang til PNR-oplysningerne, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om at oversende en fuldstændig opgørelse over, i hvilke sager PET har anvendt PNR-oplysninger med det hidtidige samarbejde med SKAT, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om, hvorfor de almindelige bestemmelser i retsplejeloven vedrørende tvangsindgreb, herunder editionsplæg, samt mulighed for at foretage indgreb uden retskendelse, såfremt øjemedet ville forspildes, hvis der indhentes en retskendelse, ikke er tilstrækkeligt i udførelsen af PET's arbejde, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om, at lovforslaget reelt er et forsøg på at omgå retsplejelovens regler om edition, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om, hvorfor det menes at være hurtigere for PET at bede SKAT om at indhente oplysninger end for PET selv at indhente oplysninger, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om, at PET har behov for adgang til passageroplysninger om særlige destinationer og rejsemønstre, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om, at PET inden for PET-lovens rammer om oplysninger lovligt kan behandle oplysninger om f.eks. alle danske borgere, der rejser til en bestemt destination, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm., om det er hensigten f.eks. også at indhente, tilgå og bruge oplysninger om alle danske borgere, som rejser til Spanien og Italien, eftersom der ses en øget tendens til at såkaldte syrienskrigere rejser gennem disse lande til Syrien for at undgå sporing, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
9	Spm., om ministeren ville være villig til at pålægge luftfartsselskaberne at indhente og videregive bestemte eller yderligere oplysninger om passagerne, til justitsministeren, og ministerens svar herpå

- 10 Spm., om PET ønsker at få adgang til yderligere oplysninger om danske borgeres rejseruter via andre transportmidler, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 11 Spm. om, hvor mange oplysninger der er udleveret fra SKAT til PET uden hjemmel, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 12 Spm. om, hvornår den uretmæssige videregivelse af oplysninger fra SKAT til PET startede, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 13 Spm., om ministeren vil bekræfte, at SKATs uretmæssige videregivelse af oplysninger til PET er ophørt, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 14 Spm. om, at PET og SKAT har omgået gældende lovgivning ved at lade SKAT indhente oplysninger til brug for en anden myndighed end SKAT selv, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 15 Spm., om det er ofte forekommende, at myndigheder tror, at de kan indhente oplysninger på vegne af andre myndigheder, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 16 Spm. om, hvor lang tid den uberettigede indhentning af PNR-oplysninger af SKAT på vegne af PET har stået på, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 17 Spm. om, hvornår hhv. SKAT, PET og ministeriet blev opmærksom på den manglende hjemmel til SKAT's indhentning af PNR-oplysninger på vegne af PET, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 18 Spm., om, at PET allerede i dag kan få adgang til oplysninger om konkrete flypassagerer via editionspålæg, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 19 Spm., om ministeren ikke kan se en eneste retssikkerhedsmæssig betænkelighed ved forslaget, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 20 Spm. om, hvilke oplysninger luftfartsselskaber er forpligtet til at indhente om deres passagerer og besætningsmedlemmer, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 21 Spm., om der er tale om en afgrænset personkreds, når der er tale om mere end 25 mio. rejsende personer hvert år, som anført i bemærkningerne, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 22 Spm., om der er gjort overvejelser om aftaler eller allerede igangsat forhandlinger eller indgået aftaler med andre lande om udleveringen af oplysninger fra SKATs indsamling af PNR-oplysninger, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 23 Spm., om ministeren vil tilføre flere midler til Tilsynet med Efterretningstjenesterne med henblik på at øge kontrollen med PET, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 24 Spm. om kommentar til henvendelsen af 4/11-15 fra IT-Politisk Forening, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 25 Spm., om ministeren vil redegøre for udgifterne for erhvervslivet i forbindelse med lovforslaget, til justitsministeren, og ministerens svar herpå

- 26 Spm. om, hvilke regler der vil være for videregivelse af indhentede data til andre myndigheder og andre lande, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 27 Spm., om indhentning af PNR-oplysninger om konkrete personer kan ske efter retsplejelovens regler om edition, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 28 Spm. om, hvor mange oplysninger om borgere PET har indhentet hos SKAT, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 29 Spm. om, hvor mange yderligere anmodninger om indirekte indsigt ministeren forventer, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 30 Spm., om der ikke findes andre typer af oplysninger, der indsamles af PET, som potentielt omhandler alle borgere, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 31 Spm., om flyselskaberne eller SKAT vil foretage en manuel filtrering af det såkaldte tekstfelt – punkt 12 på PNR-listen – som kan indeholde både følsomme og ikkefølsomme personoplysninger, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 32 Spm. om, hvem der hos PET har ansvaret for, at der er hjemmel til at indhente oplysninger, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 33 Spm. om, at ministeren ikke har været i stand til at levere et eksempel på en konkret sag, hvor PET har anvendt PNR-oplysninger, som PET ikke ville have haft adgang til efter retsplejelovens regler om edition, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 34 Spm. om oversendelse af talepapiret fra samrådet den 10. december 2015, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 35 Spm. om at redegøre for, hvor langt man er fra målet i forhold til et fælles europæisk PNR-register, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 36 Spm. om, hvilken konsekvens Danmarks nej ved folkeafstemningen om omdannelse af retsforbeholdet til en tilvalgsordning har for lovforlaget, samt for deltagelse i det videre terrorsamarbejde, der p.t. forhandles i EU, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 37 Spm. om, at omfanget af PET's lovbrud ikke er tilgængelige oplysninger for Folketinget, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 38 Spm. om at redegøre for, om indhentning af oplysninger om stort set samtlige borgere vil føre til flere eller et tilsvarende antal anmodninger om indirekte indsigt i forhold til tidligere, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 39 Spm. om at svare på spørgsmål 30, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 40 Spm. om, hvorvidt flyselskaberne eller SKAT skal kontrollere tekstfeltet, det såkaldte punkt 12, på PNR-listen for eventuelle personfølsomme oplysninger, til justitsministeren, og ministerens svar herpå
- 41 Spm. om, hvilke konsekvenser den ulovlige indhentning af PNR-oplysninger har haft for tidligere eller nuværende PET-chefer, til justitsministeren, og ministerens svar herpå

- 42 Spm. om i forlængelse af det supplerende svar på spørgsmål 40 at indhente oplysninger fra SKAT om, hvorvidt SKAT vil foretage en manuel filtrering af det såkaldte tekstfelt (punkt 12 PNR-listen), til justitsministeren

Oversigt over samrådsspørgsmål vedrørende L 23

Samråds- spm.nr.

Titel

- A Samrådssp. om at det er problematisk, at PET tilsyneladende i en år-række uden lovhjemmel har modtaget passageroplysninger fra luftfartsselskaberne via SKAT, til justitsministeren
- B Samrådssp. om, på hvilken måde PET med lovforslaget får videre muligheder for at indhente passageroplysninger i forhold til, hvad der hidtil har været muligt, til justitsministeren
- C Samrådssp. om de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af lovforslaget, til justitsministeren